

UZASADNIENIE

16 sierpnia 2017 roku P. R. wniósł pozew przeciwko Skarbowi Państwa – Dyrektorowi Aresztu Śledczego w Ł., w którym domagała się:

- 1/ zobowiązania pozwanego do przeproszenia powoda za naruszenie jego dóbr osobistych, poprzez zamieszczenie na stronie internetowej (...), w terminie 7 dni od uprawomocnienia wyroku ogłoszenia o określonej treści i formie i udostępnienie go przez kolejne 30 dni,
- 2/ zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda 20'000,00 zł zadośćuczynienia z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty,
- 3/ zasądzenie od pozwanego 5'000,00 zł na cel społeczny, a mianowicie na rzecz Fundacji (...),
- 4/ zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu.

P. R. wywiódł swoje roszczenia z faktu naruszenia dóbr osobistych podczas osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł., przy czym, jak wynika z treści uzasadnienia pozwu oraz wyjaśnień złożonych na pierwszej rozprawie, dotyczy to okresu od lutego 2013 roku do sierpnia 2015 roku i było związane z:

- przetrzymywaniem powoda w przeludnionych celach, tzn. w warunkach niezapewniających minimum 3 m² powierzchni mieszkalnej na osobę,
- brakiem dostatecznego wydzielenia kąpoków sanitarnych, przez co nie można było z nich korzystać w sposób nieskrępowany a nadto po celi rozchodził się nieprzyjemny zapach,
- brakiem odpowiedniej cyrkulacji powietrza w celach, niedostatecznym ich ogrzewaniem w okresie zimowym oraz ograniczenie dostępu światła do ich wnętrza przez zamontowane w oknach przesłony,
- brakiem ciepłej wody w celach i niedostatkami środków czystości,
- złym stanem technicznym i sanitarnym cel oraz niedostatecznym ich wyposażeniem, a także ciasnotą poczekalni, w której osadzeni oczekiwali na widzenia,
- niedostatecznej opieki medycznej nad osadzonymi.

Pozwany, któremu doręczono odpis pozwu 16 listopada 2017 roku (k 36) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu. Skarb Państwa podniósł w pierwszej kolejności zarzut przedawnienia roszczeń co najmniej za okres wcześniejszy, niż trzy lata przed datą wniesienia pozwu oraz zaprzeczył zarzutom sformułowanym przez powoda a odnoszącym się do warunków jego osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł..

Stan faktyczny:

P. R. był osadzony w Areszcie Śledczym w Ł. od 28 lutego 2013 roku do 14 sierpnia 2015 roku.

/ niesporne /

W tym okresie przebywał w celi nr (...) na oddziale I, pawilonu (...), o powierzchni 10,38 m⁽²⁾, w której łączna liczba osadzonych w tym samym czasie nie przekroczyła 3; w celi nr (...) na oddziale (...) pawilonu (...), o powierzchni 12,01 m⁽²⁾, w której łączna liczba osadzonych w tym samym czasie nie przekroczyła 4; w celi nr (...) na oddziale (...) pawilonu (...), o powierzchni 12,26 m⁽²⁾, w której łączna liczba osadzonych w tym samym czasie wynosiła 4; w celi nr (...) na

oddziale (...) pawilonu (...), o powierzchni 11,16 m⁽²⁾, gdzie osadzonych było w tym samym czasie 3; w celi nr (...) na oddziale (...) pawilonu (...), o powierzchni 12,21 m⁽²⁾, gdzie w tym samym czasie było 4 osadzonych oraz w celi nr (...) na oddziale (...) pawilonu (...), o powierzchni 24,72 m⁽²⁾, w której łączna liczba osadzonych w tym samym czasie sporadycznie i przez krótkie okresy osiągała 8.

/ notatka służbowa – k 51 /

We wrześniu 2014 roku przeprowadzona została wizytacja Aresztu Śledczego w Ł. przez sędziego wizytatora z Sądu Okręgowego w Łodzi. W sprawozdaniu z tej czynności odnotowano, że w oknach pawilonów (...) zamontowane zostały przesłony celem uniemożliwienia osadzonym porozumiewania się między sobą. Dla zapewnienia dostatecznego oświetlenia cel zamontowano w nich świetlówki jarzeniowe. Stan podstawowego wyposażenia cel oceniony został jako zaledwie dostateczny, z widocznymi śladami zużycia i napraw. Część okien była już wyeksploatowana i administracja jednostki prowadziła ich systematyczną wymianę. Jedynie w części cel kąciki sanitarne były całkowicie oddzielone od reszty pomieszczenia, natomiast w pozostałych zostały wydzielone jedynie częściowymi przesłonami drewnianymi z trzech stron i kotarą w wejściu. Kąciki były skanalizowane i z dostępem zimnej wody bieżącej. Cele były wyposażone w gniazda elektryczne. Na terenie jednostki znajdowały się trzy łaźnie, w których przeprowadzono generalne remonty i ich stan nie budził zastrzeżeń. Obsługę medyczną Aresztu zapewniało 2 lekarzy i 9 pielęgniarzy, a nadto zatrudnieni na częściowych etatach specjaliści z zakresu psychiatrii, laryngologii, ortopedii, dermatologii, neurologii, stomatologii protetyki i okulistyki. W jednostce funkcjonowała apteka. Badania analityczne i specjalistyczne zapewniane były w placówkach zewnętrznych oraz szpitalu przy ZK nr (...) w Ł.. W podsumowaniu sprawozdania z wizytacji stwierdzono, że Areszt Śledczy w Ł. funkcjonuje prawidłowo, przestrzegane są w nich prawa osadzonych i nie ujawniono uchybień skutkujących zaleceniami pokontrolnymi.

/ sprawozdanie z wizytacji – k 53-70 /

Przesłony zamontowane w oknach części cel spełniały wymogi prawa budowlanego tak w zakresie materiałów, z których zostały wykonane, jak i sposobu montażu. Sztuczne oświetlenie zamontowane w celach zapewniało dostateczną ilość światła. Wystarczającą wentylację pomieszczeń zapewniały przewody wentylacyjne, których wyprowadzenia umieszczono w kącikach sanitarnych. Były one systematycznie kontrolowane i w miarę potrzeby naprawiane na bieżąco. Cele były wyposażone w instalacje grzewcze zgodne z obowiązującymi przepisami, niemniej jednak przy dużych różnicach temperatur mogły występować opóźnienia w dostawie czynnika grzewczego do pomieszczeń.

/ opinia biegłego z zakresu budownictwa K. H. z 2014 roku – k 74-93, opinia biegłego z zakresu budownictwa K. Ś. z 2014 roku – k 94-101, opinia biegłego z zakresu budownictwa K. W. (1) z 2013 roku – k 102 -111, opinia biegłej z zakresu instalacji sanitarnych i ciepłowniczych I. B. z 2014 roku – k 112-117 /

Ośmioosobowa cela nr (...) na oddziale (...) pawilonu (...), w której powód przebywał najdłużej, tzn. od 7 października 2014 roku do 14 sierpnia 2015 roku nie była w złym stanie. Kącik sanitarny w tej celi był całkowicie wydzielony od reszty pomieszczenia i w celi nie czuć było nieprzyjemnego zapachu.

/ zeznania świadka K. R. – k 188 /

P. R. prezentuje cechy osobowości impulsywnej z niskim przystosowaniem społecznym. Zaburzenia te nie mają związku z pobytem powoda w Areszcie Śledczym w Ł. i ukształtowały się w trakcie rozwoju osobniczego powoda przed jego osadzeniem w jednostce penitencjarnej. W latach 2013-2015 P. R. nie zgłaszał potrzeby pomocy psychiatrycznej; był konsultowany psychiatrycznie w 2017 roku i wówczas stwierdzono brak wskazań do leczenia psychiatrycznego. Warunki pobytu P. R. w Areszcie Śledczym w Ł. nie przekroczyły zdolności adaptacyjnych powoda i nie miały wpływu na zdrowie psychiczne powoda.

/ opinia pisemna biegłej psycholog M. P. – k 223-227, opinia pisemna biegłej psychiatry A. R. – k 253-264 /

Sąd oddalił wniosek strony powodowej o dopuszczenie dowodu z uzupełniającej opinii biegłej psycholog uznając, że zastrzeżenia zgłoszone w piśmie złożonym 4 września 2018 roku opierają się na tezach nieznajdujących potwierdzenia w zebranych materiale dowodowym. Po pierwsze, w uzasadnieniu wniosku zawarto sugestię jakoby powód cierpiał na jakąś chorobę o podłożu psychicznym, domagając się uściślenia, czy pobyt w Zakładzie Karnym (sic!) przyczynił się do jej rozwoju lub utrzymania na tym samym poziomie (k 244 odwrót – drugi akapit). Tymczasem biegła psycholog, a później biegła psychiatra nie stwierdziły u P. R. choroby psychicznej, zatem pytanie o wpływ pobytu w jednostce penitencjarnej na jej rozwój jest bezprzedmiotowe. W dalszej części wyводу pełnomocnik powoda domagał się oceny wpływu pobytu w celach przeludnionych na stan zdrowia psychicznego P. R.. Tymczasem ze zgromadzonych dowodów, a nawet wyjaśnień udzielonych przez samego powoda na pierwszej rozprawie nie wynika, aby kiedykolwiek przebywał w Areszcie Śledczym w warunkach przeludnienia; natomiast biegła psycholog, a później także biegła psychiatra kategorycznie stwierdziły, że warunki osadzenia nie miały wpływu na stan zdrowia psychicznego powoda.

Sąd pominął dowody z przesłuchania świadków P. T., R. K. i K. W. (2) uznając, że w świetle zgromadzonych dowodów i wynikających z nich ustaleń odnośnie warunków bytowych w Areszcie Śledczym w Ł. oraz wobec postawy procesowej samego powoda, dalsze przeciąganie procesu jest niecelowe. Warto podkreślić, że nieusprawiedliwione niestawiennictwo P. R. na ostatniej rozprawie uniemożliwiło wyjaśnienie czy wskazani świadkowie mogą mieć jakąkolwiek wiedzę w kwestiach istotnych dla rozstrzygnięcia tego sporu, czy podobnie, jak świadek K. R., zostali zgłoszeni jedynie dlatego, że powód znał ich z pobytu w Areszcie Śledczym w Ł..

Sąd pominął dowód z zeznań powoda, który prawidłowo powiadomiony o terminie rozprawy, na którą został wezwany w celu przeprowadzenia tego dowodu nie stawiał się bez usprawiedliwionej przyczyny.

Rozważania prawne:

Podstawą prawną odpowiedzialności Skarbu Państwa w tej sprawie jest art. 417 § 1 kc w zw. z art. 24 kc. Jak słusznie zauważyła strona powodowa, warunkiem zasadności powództwa nie jest udowodnienie winy, natomiast konieczne jest wykazanie, że działanie będące źródłem szkody było niezgodne z prawem. Szkada, której naprawienia dochodził w tym procesie pozwany polegać miała na naruszeniu jego dóbr osobistych. Zgodnie z art. 24 kc domniemywa się, że każde naruszenie dóbr osobistych jest działaniem bezprawnym, a co za tym idzie niezgodnym z prawem. Wbrew stanowisku prezentowanemu przez stronę powodową, nie oznacza to jednak, że na pozwanym Skarbie Państwa ciąży obowiązek procesowy udowodnienia, że nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda. Zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 6 kc, to na osobie szukającej ochrony prawnej spoczywa ciężar udowodnienia zagrożenia, czy w tym przypadku – dokonania naruszenia jej dóbr osobistych. Dopiero wykazanie istnienia takiej okoliczności skutecznia domniemanie bezprawności działania sprawcy i przerzuca na pozwanego obowiązek udowodnienia braku przesłanki bezprawności.

Podstawowy zarzut powoda w tej sprawie opierał się na twierdzeniu, że w okresie objętym roszczeniem P. R. osadzony był w Areszcie Śledczym w Ł. w celach przeludnionych, tzn. w warunkach niezapewniających minimum 3 m² powierzchni na osobę, przewidzianego w art. 110 § 2 kkw. Zarzut ten nie tylko nie znalazł potwierdzenia w toku postępowania, ale zaprzeczył mu sam powód, który podczas składania wyjaśnień przyznał, że ilość osób osadzonych w celach, w których przebywał nigdy nie przekraczała ich nominalnej pojemności. Natomiast enigmatyczne stwierdzenie, iż powierzchnia celi była zła, niepoparte żadnymi innymi dowodami nie jest wystarczającą podstawą do uznania, że pomieszczenia nie spełniały standardów metrażowych. Warto przy tym zauważyć, że przywołany przepis kkw zawiera minimalną normę „powierzchni w celi mieszkalnej, przypadającą na skazanego”. Wbrew sugestii strony powodowej nie chodzi zatem o normę bliżej niezdefiniowanej „powierzchni mieszkalnej”.

Nie zostały potwierdzone zarzuty odnoszące się do złego stanu technicznego cel, w których osadzony był P. R.. Nie ulega przy tym wątpliwości, że stan wyposażenia był daleki od doskonałości – sprzęty nosiły ślady zużycia i napraw, jednakże trudno rozpatrywać tę okoliczność w kontekście naruszenia dóbr osobistych. Jest to raczej kwestia odczuć estetycznych, które należy oceniać adekwatnie do przeznaczenia jednostki penitencjarnej oraz funkcji, którą ma pełnić.

Całkowicie bezzasadne okazały się twierdzenia dotyczące złego oświetlenia celi, czy złej ich wentylacji. Jak wynika z opinii sporządzonych jeszcze w latach 2013-2014, a więc okresie najbardziej zbliżonym do objętego pozwem, zarówno dopływ powietrza, jak i oświetlenie celi spełniały wymogi określone w art. 110 § 2 kkw. Zapewne stały pobyt kilku osób na przestrzeni ograniczonej do minimum wymaganego przepisami nie zapewnia komfortowych warunków, ale i w tym przypadku nie można zapominać o charakterze i funkcji jednostki penitencjarnej, będącej miejscem odosobnienia.

Niezasadne okazały się zarzuty odnoszące się do niezapewnienia wystarczających warunków sanitarno-higienicznych. Przywołany art. 110 § 2 kkw wymaga zapewnienia odpowiednich warunków higieny. Wydzielenie kąpoków sanitarnych w taki sposób, że ich ściany nie izolują tego fragmentu celi w sposób całkowity, nie musi oznaczać braku zapewnienia dostatecznych warunków intymności przy wykonywaniu czynności bytowych czy sanitarno-higienicznych. Odpowiednie warunki higieniczne są też zapewnione, gdy do celi doprowadzona jest zimna woda bieżąca, a osadzeni mają możliwość korzystania z kąpieli w łaźni i ogrzewania wody w celi przy wykorzystaniu indywidualnych urządzeń elektrycznych, czego powód nie zakwestionował.

Całkowicie gołosłowne okazały się zarzuty skierowane pod adresem służby zdrowia, albowiem P. R. nie wykazał, aby doszło do sytuacji, w której odmówiono mu świadczeń medycznych lub dopuszczono się w tej kwestii jakichś zaniedbań. Strona powodowa nie udowodniła też, aby w trakcie pobytu P. R. w Areszcie Śledczym w Ł. nastąpiło pogorszenie stanu jego zdrowia. Wnioski takie nie wynikają z przeprowadzonych dowodów z opinii biegłych psychologa i psychiatry, zaś powód nie wniósł o sporządzenie opinii przez lekarzy innych specjalności.

Reasumując należało stwierdzić, że brak było podstaw do uznania, iż podczas pobytu P. R. w Areszcie Śledczym w Ł. doszło do jakiegokolwiek naruszenia dóbr osobistych powoda, poza oczywistym i pozbawionym cechy bezprawności ograniczeniem jego wolności osobistej. Tym samym nie zaistniała podstawowa przesłanka odpowiedzialności Skarbu Państwa, co skutkuje oddaleniem powództwa.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 roku o Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 2261) w zw. z § 8 ust. 1 pkt 2 i 26 rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. Nr 1800).